

Gospodar in gospođinja

LETO 1934

12. DECEMBRA

STEV. 50

Težavna, pa važna zadeva

Predmet, ki ga hočemo obravnavati v par člankih, bi se utegnil zdeti na prvi pogled za praktičnega sadjarja brez pomena in za tega ali onega morebiti tudi bolj težko umljiv. Vendar pa je zadeva, kakor bo vsakdo lahko pozneje uvidel, uprav v praksi vsakega sadjarja tako važna, da je v naprednem sadjarstvu nikakor ne moremo prezirati. Skušali jo bomo tako pojasniti, da jo bo lahko umel vsakdo, ki bo članke pazljivo in če treba večkrat prebral in do dobrega premislil.

Znano je, da nastanejo plodovi na sadnem drevju iz cvetja. Drevo, ki ne cvete, tudi ne more obroditi sadu. S tem pa seveda ni rečeno, da bi moralo vsako drevo, ki cvete, tudi obroditi. Velikrat se namreč primeri, da drevje obilno cvete, pa malo ali nič ne obrodi. Da drevo nastavi zarod, torej ni dovolj, da cvete, ampak je tudi neogibno potrebno, da se cvet oprashi ali oplodi.

Za razumevanje oplodbe moramo pa vedeti, da ima vsak cvet naših sadnih plemen v enem in istem cvetu *pestilce in prašnike* — to sta bistvena organa za oprašenje ali oplodbo. V trenutku, ko se cvet odpre, so godni za prašenje pestilci in prašniki. Glavica na koncu vsakega prašnika se razpoči in iz nje se vsuje nešteto predrobnih zrn — *cvetnega prahu ali peloda*. Ako na kakršenkoli način pride le eno samo zrnce tega prahu na brazdo pestiča, se cvet oplodi in nastavi plod.

Oplodba sama na sebi bi bila torej kaj preprosta in zanesljiva, ko bi se mogla doseči s cvetnim prahom istega cveta ali vsaj istega drevesa. Toda neopbitno je dokazano, da zlasti pečkasto

sadno drevje *ni samoplodno*, to se pravi, da se ne more oploditi z lastnim cvetnim prahom, ampak je za zanesljivo oplodbo potreben cvetni prah *iz tujega drevesa*, sicer istega plemena, toda *druge sorte*. Ko bi imeli nasajene n. pr. same zlate parmene in bi ne bilo daleč naokoli nobene druge sorte, bi ostale parmene nerodovitne, ker bi se s *svojim lastnim cvetnim prahom* ne mogle oploditi. Isto velja za vsako drugo sorto, ki bi rastla sama zase v večji oddaljenosti od drugih sort. Za rodovitnost sadnega drevja je torej neogibno potrebno, da sadimo blizu skupaj vsaj po dve, tri različne sorte, ki se med seboj lahko praše in oplojajo. Umevno pa je, da se oplodba potentakem ne more izvršiti drugače, nego da se cvetni prah z drevesa na drevo, z ene na drugo sorto prenese. To prenašanje opravljajo razne žuželke, posebno pa čebele. Ako je v bližini sadovnjaka obilno čebel in če je ob cvetju lepo, sončno in mirno vreme, se prašenje in oplodba izvršita hitro in popolno, ker cvetni prah ugodno dozoreva in čebele neumorno obletavajo drevje, dokler popolnoma ne odcvete. V nasprotnem slučaju pa, ako je med cvetenjem slabo, mokro in mrzlo vreme, ki ovira razvoj cvetja in izlet čebel, je oplodba pomanjkljiva, včasih pa sploh nemogoča.

Do tu bi bila stvar umljiva in dokaj preprosta. Toda znanstveniki so odkrili v zadnjem času še neko drugo važno dejstvo, ki oplodbo precej zamotava in otežuje. Dognali so namreč, da glede sposobnosti cvetnega prahu (peloda) za oplodbo cvetja *niso vse sorte enake*. Po natančnih preiskavah in dolgoletnih poskusih so našli, da imajo nekatere

sorte za oplodbo zelo slab ali celo popolnoma *nesposoben pelod*. Če bi take sorte sadili n. pr. med zlate parmene z namenom, da bi jih oplojale, bi ostale parmene kljub obilnemu cvetju, kljub lepemu vremenu in obilici čebel docela nerodovitne, ker bi bil pelod *nesposoben* za oplodbo.

Pri določanju sort za vmesni nasad v svrhu oplodbe kake glavne sorte torej ni, da bi vzeli kar poljubno sorto, ampak moramo zbrati samo take, ki imajo *rodoviten pelod ali cvetni prah*. To se pa na zunaj ne pozna, ampak je treba za vsako sorto posebej dognati. Znanstveniki so to tudi dognali in danes natančno vemo, kakšen cvetni prah ima ta ali ona izmed bolj znanih in najbolj razširjenih sort. Potrebno pa je, da to vé tudi vsak praktični sadjar, zlasti pa tisti, ki pripravlja večje, nove nasade. Prav posebno važno je to dandanes, ko se priporoča pridelovanje *malo sort v večjem obsegu*. Seznam jabolčnih in hruškovih sort z dobrim in slabim pelodom priobčimo pozneje.

Danes pa še neko važno okolnost, ki odločilno vpliva na oplodbo sadnega drevja. Vsakemu sadjarju je znano, da n. pr. jablane ne cveto vse obenem, ampak da je doba cvetenja pri raznih sortah različna celo za več tednov. Šarlammovski n. pr. cvete med prvimi, šampansjska reneta, ali pa tafelček pa med

zadnjimi. Vmes je 2 tedna ali še več presledka. Jasno, da se sorti s tako veliko razliko v dobi cvetenja ne moreta med seboj oploditi, čeprav imata vsaka zase še tako izvrsten pelod in so vremenske in druge okolnosti še tako ugodne; kajti ko je pelod rano cvetoče sorte gođen, se pozna sorta še davno ni razcvela. Ko je pa pelod pozne sorte zrel za oplodbo, je rana sorta že davno odevela. Tako je ostala prva in druga neoplojena. Za uspešno oplodbo je torej odločilne važnosti, da cveto sorte, ki so navezane na medsebojno oplodbo, ob istem času. Zlata parmena cvete n. pr. srednje pozno. Če hočemo, da se bo oplodba izvršila uspešno in zanesljivo, moramo saditi med zlate parmene n. pr. mošangar ali Boikovo jabolko, ki imata oba dober pelod in cveteta ob istem času, kakor zlata parmena.

Za danes si zapomnimo torej:

1. *Jablane in hruške niso samoplodne*. Njihovo cvetje se more oploditi le s cvetnim prahom *kake druge sorte*.

2. Mnogo je sort, ki imajo slab, za oplodbo *nesposoben cvetni prah*. Za oplodbo moramo torej izbrati vedno le take sorte, ki imajo dober pelod ali cvetni prah.

3. Medsebojna oplodba je mogoča samo med sortami, ki vsaj približno ob *istem času cveto*. H.

Kako preprečimo poleganje žita

Med največje nezgode, ki doletijo naša žita, prištevamo poganje. Škoda, ki jo to povzroča kmetu, ne tiči samo v zmanjšanju in poslabšanju pridelka, ampak tudi v težavni košnji, oziroma žetvi. Poležano žito neenakomerno zori, zato se tudi slabo suši, ker je nekatero klasje dozorelo, drugo pa še zeleno. Škoda pri tem pa ni vedno enaka, ampak zavisi od dobe razvoja, ko je žito padlo. Poleže pa lahko takoj, ko je šlo v klasje, in tedaj je pridelek najslabši, če se pred cvetjem več ne dvigne; cvetje se slabo oplodi, zrnje ostane drobno in nepopolno, pridelek je pičel. Po dosedanjih izkustvih se

v najboljšem primeru zmanjša za eno desetino, v slabem pa celo za eno tretjino. Ker torej ta pojav znatno zmanjšuje donos zemlje, je naloga vsakega poljedelca, da ga skuša preprečiti ali vsaj omejiti, kolikor je to v njegovi moči. Poudariti pa moramo, da je poganje žita v Sloveniji zelo pogost pojav, kar je v zvezi deloma z vlažnim podnebjem, deloma z neprimernim gnojenjem zemlje.

Da se pa zamoremo proti temu braniti, moramo najprej spoznati **vzroke poganja žita**. Ti so dvojni: zunanji vplivi in notranji prehranjevalni pogoji. Med zunanje vplive štejemo močne vetrove,

viharje, silno deževje in lastna teža klasu; notranji pa tiče v neprimernem prehranjevanju rastlin iz zemlje, v enostranskih gnojilih in v pregosti setvi, ki preprečuje utrditve bilke, ter v sortnih lastnostih žitnih vrst.

Proti močnim vetrovom, viharjem, deževju je poljedelec prav za prav brez moči. Samo v toliko lahko omeji vpliv teh vremenskih pojavov, če žita seje na redko, da si dobro utrde stebila, ki se po poganju lahko zopet dvignejo. Če je pa stebilo šibko, klas pa pretežak, tedaj se žito le redkokdaj zopet vzpne. V tem primeru škoda ni tako velika, ker je težko klasje skoraj že dozorelo. Tudi spomladne slane so večkrat vzrok poganja, ker preprečijo krepak razvoj stebila.

Drugačen je pa položaj če žita poležejo zaradi nepravilnih prehranjevalnih pogojev. Vsaka rastlina potrebuje za svoje prehrano dušika, kalija, fosforne kisline in apna. Vsako izmed teh hranil vrši v rastlini svojo posebno nalogo. Imamo pa še drugih več, med njimi tudi kremikovo kislino, ki je za žita važna zlasti zaradi tega, ker utrdi bilko ter jo napravi odporno in prožno. Ta hranila jemljejo rasiline vase v določenem razmerju. Če pa katerega ni dovolj na razpolago, tedaj se tudi rastlina neenakomerno razvija. Tako se na pr. rastline, ki dobe veliko dušika, malo pa kalija, fosforja in apna, hitro in bohotno razvijajo, silijo v višino, ostanejo pa šibke. To velja zlasti za žita. Tudi pomanjkanje kremikove kisline na močvirnem svetu je večkrat vzrok poganja žit, kajti snov se zлага največ v zunanjem tkivu bilke, v sloju, ki je največ podvržen tlaku vetra in dežja.

Pomanjkanje fosforne kisline v drugače rodovitni zemlji povzroča zelo pogosto poganje, kajti ta snov posredno utrjuje bilko. V naših njivskih zemljah, ki so redno gnojene s hlevskim gnojem in na katerih sledijo žita zagojenim okopavinam, je dušika in kalija dovolj, manjka pa skoraj vedno fosforne kisline, ki jo je v hlevskem gnoju le malo. Zato upravičeno lahko trdimo, da je prvi glavni vzrok poganje žita v Sloveniji pomanjkanje fosforne kisline v zemlji.

Temu lahko odpomoremo z gnojenjem žit s superfosfatom, in sicer ozimne jeseni, lahko še spomladi, jarine pa pred setvijo.

Pogosto opažamo, da ne poleže žito na vsej njivi enako, ampak le na posameznih delih. Temu je vzrok ta, ker ni zemlja povsod enaka: ponekod je bolj gnojena, drugod manj, tu ima več kremikove kisline, tam manj itd. Največkrat se to opaža na tistih mestih, kjer so ležali kupi gnoja čez zimo.

Nadaljni vzrok poganja je pomanjkanje svetlobe pri razvoju. V senci zrasle bilke silijo kvišku in ostanejo spodaj šibke. Na bilki se podaljšata zlasti prvi in drugi spodnji člen, ki sta za odpornost proti poganju najvažnejša. To podaljšanje gre na račun stanic, ki se zaradi pomanjkanja svetlobe stegnejo, zato pa ošibe, se rade nagibajo in lomijo. Pomanjkanje svetlobe pa nastopi ob pregostih setvah. Zato je pregosta setev drugi glavni vzrok poganja naših žit.

Kolikokrat je bilo že poudarjano, da je pregosta setev neprimerna in da se z njo ne doseže večjih pridelkov, ampak nasprotno manjše. Žal pa večina naših kmetov se ne more ločiti od starih navad. Toda škoda pregoste setve ne tiči samo v poganju žit, ampak tudi v zapravljanju semen ob slabih pridelkih. Tisti poljedelci, ki posejejo 220 do 250 kg zrnja na hektar, ga pridelajo komaj 12 do 15 stotov. Oni pa, ki se poslužujejo sejalskih strojev, lastnih ali združenih, potrosijo komaj 150 kg, zato pa dosežejo 18 do 20 stotov zrnja, pa tudi še več. Te številke povedo dovolj, kje treba začeti izboljševati pridelovanje žita, kajti dosedanja donosi naše zemlje ne bodo mogli ohraniti našega kmetijstva.

Nekatere glivične bolezni na žitnih stebilih povzročajo tudi poganje, toda te ne nastopajo navadno v takem obsegu, da bi nam znatno škodovala. Kjer pa splošno napadejo žito, tam so poljedelci brez moči proti njim. Tako bolezen pospešuje premočno gnojenje z dušičnatimi gnojili, pregosta setev in vlažna pomlad.

Kako se pa rastlina sama brani proti poganju? S svojim koreninjem, ki ga požene na široko in globoko v zemljo.

Istočasno se bilka krepko razvije. Bilka omahne le, če je koreninje popustilo — kar se pa le redkokdaj dogodi in še to samo v vlažni zemlji — ali če se je zaradi ošibelosti zvila ali prelomila.

V globoko obdelani rodovitni zemlji se koreninje trdno zasidra in bilka krepko razvija, zato ostane žito pokonci. Če ga vihar poleže, se navadno zopet dvigne. Lažje pa poleže strn na plitvih siromašnih zemljah, kjer se rastline ne morejo dovolj razvijati. Zlasti rž na takih tleh kaj rada poleže, ker ima spodnji del stebela v zemlji slabo pritrjen. — Da je poleganje res odvisno od zakoreninjenja, vidimo že iz tega, ker na močvirnih tleh vrste z debelim krepkim stebrom prej padejo kot vrste s tankim. Te se namreč bolje vkoreninijo in ostanejo bolj prožne. Na taki zemlji moramo globoko orati, oziroma jo osušiti ter sejati take žitne sorte, ki poženejo močno koreninje in kratka stebela.

Poleganje je odvisno tudi od trdnosti stebela. Tudi to spada med notranje lastnosti posameznih žitnih vrst, ki so različno odporne. Tako na pr. rž z dolgo slamo prej poleže nego gostoklasasta pšenica s kratko in debelo slamo. Tudi sorte žitnih vrst so različno odporne: oplemenjene navadno težje poležejo nego neplemenjene. Trdnost bilke je odvisna od tega, kako je zgrajena, kako dolga je, kako dolgi in debeli so posamezni členi, kako debela je njena stena in kako je razvrščena stanična tkanina, ki utrjuje steblo. — Tako si rastlina gradi svoje telo, da postane bolj odporno proti zunanjim vplivom.

Slovenski gospodarski list

Iz dosedanjih izdaj knjig Družbe sv. Mohorja je z veseljem ugotoviti, da je ta prva med Slovenci začela širiti kmetijske knjige. Povšetovemu »Umnemu kmetovalcu« je sledilo lepo število drugih del, ki so naše kmete navajali k umnemu kmetovanju. Nobene slovenske kmetijske knjige niso bile med našim ljudstvom tako znane in tako skrbno proučevane, nobene niso

Vse navedeno nam pojasnjuje vzroke poleganja žit, ki jih ni iskati samo v podnebnih in vremenskih vplivih, v prehrani in v rastlinskih boleznih, ampak tudi v zmanjšani odpornosti zaradi notranjih podedovanih lastnosti nadzemskih in podzemskih delov rastline.

Proti poleganju žit se poljedelec brani na sledeče načine:

1. da zemljo primerno pripravi in obdeluje;
2. da jo ne gnoji preveč z dušičnimi gnojili, zlasti s hlevskim gnojem, in jim ne vskrati fosfatnih gnojil (superfosfata);
3. da seje take sorte žit, ki so odporne proti poleganju;
4. da jih ne seje ne pregosto, ne pregloboko.

Kdor upošteva te smernice, bo, kolikor pač mogoče, omejil to nepriliko pri žitih. So pa znaki, ki že spomladi kažejo na to, da bo žito poleglo. To so navadno bujne, močno razvite, pregoste setve, ki zelo rade padejo. Taka žita je najbolje spomladi pobranati, ko se je zemlja osušila. Branamo navadno pšenico in ječmen, redkokdaj rž. Če setve niso pregoste, jih lahko povaljamo. Ponekod jih popasejo z ovci, drugi jih obžanjejo, da jih tako nekoliko ošibijo in ustavijo v prebujni rasti. — Sedaj v zimski dobi naj vsak kmet dobro premisli, v kakem stanju so njegove ozimne, da bo spomladi pravočasno ukrenil potrebno, da prepreči ali vsaj omeji poleganje in tako odvrne grozečo škodo.

Bodo li pridobitni krogi te težko breme tudi zmagali?

v kmetijstvu dosegle takega uspeha kakor Mohorjeve.

Ker pa družba ne more vsako leto vsem svojim udom nuditi kako novo kmetijsko knjigo, se je zatekla k posebnemu izdanju »doplačilnih knjig«, ki so udom na razpolago po zelo nizkih cenah. Tudi takih je med ljudstvom že veliko.

Vzlic vsemu temu je pa našim kme-

tom manjkal kmetijsko-strokovni list, ki bi jih med letom poučeval o vseh tekočih opravkih ter jim bil svetovalec v njihovem gospodarstvu. Iz tega razloga je Mohorjeva družba šla še dalje in začela letos izdajati strokovni časopis

Slovenski gospodarski list

Ta naslov si je izbrala zaradi tega, ker hoče v njem podajati vse nasvete, potrebne za pravilno vodstvo kmetijskega gospodarstva in gospodinjstva.

Slovenski gospodarski list izhaja dvakrat mesečno in stane letno le 25

Din. Družba sv. Mohorja v Celju dopiše na željo vsakemu eno številko lista brezplačno na ogled.

Tako bodo ne samo Mohorjani, ampak tudi drugi slovenski kmetje imeli svoje strokovno glasilo, ki jih bo navajalo k umnemu gospodarstvu. Zato ga tudi vsem kmetom priporočamo v naročilo.

Naročnikom »Domoljuba« pa pojasnimo, da ta list ne bo niti najmanj motil naše priloge »Gospodar in gospodinja«, ki jih bo kakor še nadalje seznanjala z napredkom v kmetijstvu.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Presajanje starih vrtnic

Na vprašanje M. F. R., če je mogoče presajati sedem let stare vrtnice, hočemo tu podati o tem nekoliko pojasnil. Stare vrtnice se ne dajo vedno z uspehom presaditi, najsi z njimi še tako previdno postopamo. Manj žlahtne vrste se lažje zopet primejo in kmalu opomorejo, medtem ko so žlahtnejše vrste bolj občutljive. Vsekakor morate pri presajanju previdno postopati. Izkopati jih je tako, da se okrog korenin drži čim večji kup zemlje in da ostanejo korenine čim manj poškodovane. Predaleč ali pregloboko segajoče je seveda težko izrjavati cele, zato jih je primerno daleč odrezati. To bo sicer v prvem letu slabo vplivalo, dokler se ostale korenine dovolj ne razrastejo in poskrbijo za zadostno prehrano rastline. Nadzemske dele treba pa močneje obrezati, oziroma skrajšati, kajti v prvem letu po presaditvi ne morejo dobiti dovolj hrane iz zmanjšane koreninje.

Jama, v katero naj pride stara presajena vrtnica, bodi dovolj široka in globoka ter zemlja v nji zrahljana, da imajo korenine z grudo vred v njej dovolj prostora. Okrog te grude je pa natlačiti dobre vrtnice zemlje ali komposta, da bodo poganjajoče korenine

takoj dobile dovolj hrane za svoj razvoj. — Najprimernejši čas za presajanje je jesen, ker se zemlja čez zimo okrog vrtnic dobro vleže ter spomladi koreninje in brstje hitreje požene. — Da obvarujemo take vrtnice pred mrazom, jih pokrijemo z zemljo, ali pa s smrečjem, oziroma slamo. — Nizke vrtnice morate obrezovati, če hočete, da vam ostanejo nizke. Toda obrezovanje je bolj umestno spomladi, ker jeseni obrezane lažje pozebejo zlasti če so slabo zavarovane pred mrazom.

Obsekavati korenine smreke, ki rastejo pod betonom in ga privzdigujejo, je nevarno, ker se drevo lahko posuši. Če pa je samo ena korenina tako nadležna, ostale pa, ki segajo drugam, dovolj močne, tedaj lahko poskusite jo primerno skrajšati. L

Kako likajmo vrhno obleko

Likanje vrhne obleke zahteva precej več pozornosti, previdnosti in vaje kakor pa likanje perila. Če le mogoče, se lotimo tega likanja podnevi, kajti dnevna svetloba je za tako delo mnoge prikladnejša nego umetna luč.

Vsako vrhno obleko je treba semtertja polikati, ker jo posedimo, nam jo zmoči dež in podobno. Najprvo jo moramo osušiti, to je, da obleko ste-

pemo, skrtamo in tudi osnažimo madežev, ako jih ima. Deska za likanje, ki je prevlečena s flanelo, mora imeti povrh še gladko blago brez šiva, in sicer za svetle obleke bele barve, za temne obleke pa črne barve. Za to vzamemo lahko kak star kos črnega gladkega, blaga, ki nam služi potem zelo dolgo časa.

Likalnik ne bodi nikoli prevroč, ker nam seže tvarino, ne da bi mi to opazili. Razen bombaža so vse tkanine občutljive za hudo vročino in se s prevročim likalnikom oškodujejo. Obenem z blagom nam vročina pokvari lahko tudi barvo blaga. Vse temno blago likamo na narobni strani ali pa položimo na vrhno stran mokro krpo ter likamo po njej, to je ne neposredno po blagu. Boljše je likanje po narobni strani, ako hočemo, da se nam blago ne bo svetilo. Kadar pa to ni mogoče, na primer pri položenih gubah, tedaj razprostremo čeznje vlažno krpo in potezamo po njej, a ne premočno. Tudi krpa za likanje (ki jo uporabljamo vlažno) mora biti za temne obleke temna, sicer pušča bela vlakna na črnem ali temno-modrem blagu. Te krpe ne namakamo v mrzli vodi, ako imamo na razpolago vročo; taka nam namreč manj shladi likalnik. Po volneni obleki z likalnikom tudi nikoli ne drgnemo, temveč ga samo položimo nanjo in ga premikamo sem in tja narahlo in počasi. Če bi drgnili po volni in pritiskali nanjo z likalnikom, bi se blago začelo svetiti, kar bi skvarilo lepo volneno obleko.

Zelo lahke, nežne tkanine (svila) likamo z mlačnim likalnikom tako, da položimo čez obleko preje polo svilenega papirja in potezamo po njem.

Za likanje moške obleke naj bi bil likalnik čim bolj težak, sicer guba pri hlačah ne drži. Polikano moško obleko obesimo tako, da je jopič zapet in rokava položena naspred. Š. H.

Priliznjeni ljudje so kakor mačke, najprvo ližejo, potem pa praskajo.

Ljudje, ki govorijo preveč, navadno ne uživajo prevelike pozornosti.

KUHINJA

Goveja pečenka. Kos govejega križa ali stegna potolčem s kladivom, nasolim in popopram. Meso nasolim kakor pol ure pred uporabo, ker predolgo nasoljeno meso izgubi na okusu. V kozici razbelim 14 dkg masti. Za duh in okus pridenem drobno zrezano čebulo peteršilj, zeleno, vršiček majarona, vršiček timeza, en lavorov list, par zrn popra in dva nageljeva klinčka. Na zelenjavo denem meso, polijem s kozarcem belega vina ter dušim pečenko dobri dve uri. Med dušenjem pečenko pridno zalivam in parkrat obrnem. Ko je pečenka mehka, odlijem mast zelenjavo pa pretlačim skozi sito. Odliči masti zarumenim malo moke, primešam pretlačeno zelenjavo in če je treba zalijem še malo z juho in z vinom. Sok polijem po mesu ali ga dam posebej k pečenki.

Krompirjeva polenta. Krompirja v oblicah skuham toliko, da ga je, ko ga pretlačim, poln krožnik. Ko je malo shladen, mu pridenem zmes iz 7 dkg surovega masla in štirih jajc. Pridenem še 2 dkg nastrganega parmezan sira, primerno soli in 20 dkg moke. Te snovi vse skupaj pognetem in izoblikujem v podolgasto klobaso. Snažen prtič namažem z mastjo, ter zavijem klobase vanj. V osoljenem kropu kuham to klobaso pol ure. Ko je kuhana jo razrežem na rezine, zabelim s surovim maslom in potrese s parmezanom. Na mizo jo dam kot samostojno jed s kislim zeljem ali repo ali kakršnokoli salato. Kot pridatek mi služi k različnim mesnim omakam.

Ohrovt. Ohrovtovo glavico osnažim in zrežem na široke rezance. Poparim s kropom, osvežim z mrzlo vodo, ter pristavim na osoljen vrel krop. Posebej v kozici napravim prežganje iz pet dkg masti in štirih dkg moke. V malo zarumenjeno prežganje stresem ohrovt z vodo vred, pridenem strok s soljo strtega česna in nazadnje malo popra. Če je ohrovt pregost, ga zalijem s kropom ali z juho.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Ljubljanski živinski sejem 5. dec. Kmetje silijo z živino na sejme, ker nujno potrebujejo denar za davke in druge potrebščine, ki jih morajo poravnati, oziroma nabaviti še pred koncem leta. Kupujejo živine pa le malo, zato cene padajo. Tako je prišlo na zadnji sejem ljubljanski 129 konj, 67 volov, 76 krav, 8 telet, 9 deb. prašičev in 235 prašičkov za rejo. Odprodanih pa je bilo le 25 konj, 25 volov, 35 krav, 12 telet, 6 prašičev debelih in 150 prašičkov za rejo. Za 1 kg žive teže so plačevali: vole prvovrstne po 4—4.50 Din, II. vrste 3.50—4 Din, III. vrste 3—3.50 Din, krave debele 2.50—3.50 Din, klobasarice 1.50—2.50 in teleta 4.50—5.50 Din. Prašički za rejo 85—160 Din kos. Padle so zlasti cene prašičev od 6—6.80 Din na prejšnjem sejmu, na 4—6 Din pa na sedanjem.

g Prašičji sejem v Ptuj 5. dec. Slab dovoz prašičev in pičel obisk je napravil ta sejem manj živahen. Pripeljali so 90 prascev in 177 svinj. Prodanih je bilo vsega komaj 52 rilcev. Cene mladim pujskom od 60 do 150 Din glava pri teži 7—12 kg. Pršutarji so dosegli ceno 4.50—5.50 Din, polmastne svinje pa 5—5.75 Din za 1 kg žive teže.

CENE

g Ljubljanska blagovna borza. Na naši borzi so bile cene žita pri vagonški dobavi, postavljeno na vsako slov. postajo, plačljivo v 30 dneh, za 100 kg: pšenica baška, 78 kg težka po 152.50 do 155 Din, baška 79 kg težka 155—157.50, koruza nova, umetno sušena 115—117.50 Din, času primerno suha pa 107.50—110 Din. Moka »O« franko Ljubljana: baška po 230—235 Din, banatska 237.50 do 240 Din, slavonska 227.50—230 Din, otrobi pšenični debeli 135—140 Din, drobni 110—115 Din.

g Žitno tržišče. Po dolgem presledku se je žitna kupčija nekoliko poživela.

la. Domači mlini so začeli nakupovati in tudi zanimanje za moko je večje. Vojaške komisije so se začele preskrbovati s pšenico. Koruza nabavljajo za izvoz v Švico in Avstrijo, za šlepsko blago (ki ga izvažajo po Donavi v čolnih) pa je malo zanimanja, ker inozemci ponujajo pre nizke cene. Vse drugo miruje. V Sloveniji je le malo kupčije, ker prhaja žito k nam le potom občin z znižanimi vozovnicami. Vsled živahnega povpraševanja so cene nekoliko narasle ter je bila pšenica po 107.50—110 Din, času primerno suha koruza pa 62.50—67.50 Din, moka po 192—200 Din za 100 kg; vse to na vojvodinskih žitnih trgih.

g Vinsko tržišče v Dalmaciji. V zadnji dobi je v okolici Splita in Šibenika povpraševanje po vinu precej popustilo, četudi je letošnji pridelek iz vrstne kakovosti. Če ne bo večjega zanimanja, bodo vsled velikih zalog že itak nizke cene še nazadovale. Novembra je bilo v okolici Šibenika pokupljenih in izvoženih v Zagreb, Ljubljano, Maribor in Beograd 8000 hl vina. V kletah ga je pa še 69.000 hl, ki čaka kupca. Večja količina vina, okrog 2000 hl, je bilo v zadnjem času prodanega na Šolti, nekaj manj na Visu, Hvaru, Korčuli in Pelješcu. V inozemstvo je bilo potem Splita izvoženih 1997 hl, in sicer v Italijo 1180, na Češko 447, v Avstrijo 350 hl. — Cene za belo vino in opol so po 2.50—2.80 Din, črno po 1.80—2 Din za liter. Kvalitativna vina plačujejo po 3 do 4 Din liter. Na drobno prodajajo vinogradniki črno po 3 Din, belo po 4 Din liter.

g Letošnja pridobnina v Ljubljani in Mariboru. Kakor javljajo časopisi, je davčna uprava letos predpisala visoko pridobnino pridobitnim krogom: trgovcem, gostilničarjem, drugim obrtnikom in prostim poklicem. V primeri z lanskim letom se je ta več kot podvojila.

Poravnajte naročnino!

PRAVNI NASVETI

Hčerine terjatve. M. F. Omožena hčer Vam je pomagala zidati hišo in Vas še zalagala z denarjem. Zmenili ste se, da boste hčeri dali stanovanje in po smrti hišo. Sedaj je pa odšla hčer nazaj k svojemu možu in vprašate, če lahko kaj od Vas zahteva. — Če Vam je dajala denar, ker ste se zmenili, da bo imela v hiši stanovanje, lahko zahteva stanovanje; če se Vi ne držite dogovora, Vas lahko toži in tudi lahko zahteva odškodnino za vso škodo, ki bi jo imela, ker se niste držali dogovora.

Dedna pristojbina po sestrični. P. J. Z. Po sestrični ste podedovali nekaj gotovine in bi radi vedeli, če Vam je davčna uprava pravilno izračunala dedno pristojbino. — Od zneska 4641, ki ste ga podedovali po sestrični, se mora plačati 8 % pristojbine, 30 % pribitek od zapuščinske pristojbine, pavšalna pristojbina od čiste vrednosti zapuščinske imovine po določeni lestvici. Poleg tega se pobira na državno osnovno takso od dediščin še banovinska doklada v iznosu 20 %. Iz tega vidite, da niste preveč plačali.

Zgradarina. R. P. Lj. V hiši, ste imeli najemnika ter ste plačevali od nje zgradarino. Sedaj se je najemnik izselil ter ste se sami vselili, pa vam je davčna uprava predpisala enako visoko zgradarino. Pritožili ste se osebno, pa ni nič pomagalo. Ali je davčna uprava upravičena vam nalagati zgradarino. Po poklicu ste žagar in to delavec. — Zgradarina se mora plačevati od zgradb, ki so namenjene za prebivanje ali drugo trajno uporabo. Vseeno je, ali v hiši sami stanujete ali pa najemnik. Davčna osnova za zgradarino je pri zgradbah, ki so oddane v najem, letna najemnina; pri zgradbah, ki niso dane v najem, pa vrednost letne najemnine, ki se plačuje za najbližje podobno stanovanje. Vaša hiša bi bila oproščena davka le izključno kmetovalcu in njegovim delavcem za stanovanje. Proti previsoki ali nepravilni odmeri zgradarine se lahko pritožite v 30 dneh, računši od dneva, ki sledi vročitvi plačilnega naloga. Pritožba se vložijo pri davčni upravi in se mora kolikovati s kolkom za 20 Din. S tem smo odgovorili tudi na drugo vprašanje, v katerem vprašujete, če ni davčna uprava upravičena povišati zgradarino. Ako smatra, da se je najemninska vrednost zgradbe dvignila, sledi temu povišanje zgradarine.

Obrtniki ne spadajo pod zaščito uredbe o zaščiti kmeta. A. P. Obrtnik, ki ste mu posodili denar, ne spada pod zaščito in vam mora vrniti, kakor je bilo dogovorjeno. Za zadolžnico ni potrebna oblika notarske listine, ravno tako tudi ne za

pobotnico. Samo, če bi se hoteli vknjižiti na njegovo posestvo, mora biti njegov podpis na zadolžnici oziroma na izjavi, s katero dovoljuje vknjižbo po notarju ali po sodišču overovljen.

Ureditev meje po mapnem stanju. P. J. Po privatnem zemljemercu ste dali izmeriti svoje zemljišče in to na podlagi mape. Pri merjenju je ugotovil, da bi morala meja segati na nekaterih mestih daleč v sosedovo. Od mejaša ste zahtevali, da se meja uredi po mapnem stanju, toda on tega neče in vztraja pri meji, kakor sedaj stoje mejniki. Vprašate, če bi s tožbo uspeli. — Mapa ni vedno edino morodajna za določitev meje. Odločilno je uživanje skozi zadnjih 30 let. Ako sosed uživa zemljišče že 30 let do mejnikov, ga ne boste mogli prisiliti, da se umakne, čeprav mapa mejo drugače kaže.

Hranilec. R. J. Kot edini hranilec matere ste oproščeni. Nameravate se oženiti. Vprašate, če bi morali v tem slučaju odslužiti svoj kadrovski rok. — Če ostanete tudi še po dovršenem 27. letu starosti edini hranitelj matere, vam ne bo treba služiti. Ako bi pa mati do tega časa umrla, ali bi jo vi več ne vzdrževali, bi morali k vojakom, čeprav bi imeli preživljati ženo.

Skrajsan rok. M. B. Radi bi zvedeli, če imate pravico do skrajsanega roka, ker je vaš mlajši brat služil 18 mesecev, dočim oče ni bil vojak. Pozabili pa ste navesti rojstne podatke vaše, očetove in bratove. Brez teh pa točen odgovor ni mogoč.

Če zaščiteni dolžnik ni plačal obresti. F. K. R. Niste primorani tožiti, če dolžnik, ki je zaščiten, ni plačal obresti do 15. novembra t. l. Vaša terjatve do obresti ostane še dalje veljavna. Zato mu lahko ugodite, ko vas je prosil, da malo počakajte.

Razveljavljanje pogodbe. F. R. Zetu ste izročili hišo proti temu, da vam izplača na dan poroke večji znesek. Minilo je že precej časa, vendar se zet za plačilo ne zmeni. Vprašate, če se more pogodba razveljaviti. — Ako zet ne izpolni svoje obveznosti o pravem času, smete zahtevati plačilo s tožbo in razen tega tudi povračilo morebitne škode, ki vam je nastala vsled zetove zamude. Lahko pa tudi daste zetu za izplačilo primeren rok in izjavite, da odstopite od pogodbe, ako se ne bo držal roka. Svetujemo vam prvo, t. j., pozovite ga, da plača; če ne plača, pa tožite!

Vstop v žandarjsko službo. R. R. M. Povprašajte pri bližnji žandarmerijski stanici, ki je naročena na službeni vojni list, če je morda razpisan natečaj. Tam bo razvidno, do katerega roka je treba vložiti prošnjo.